

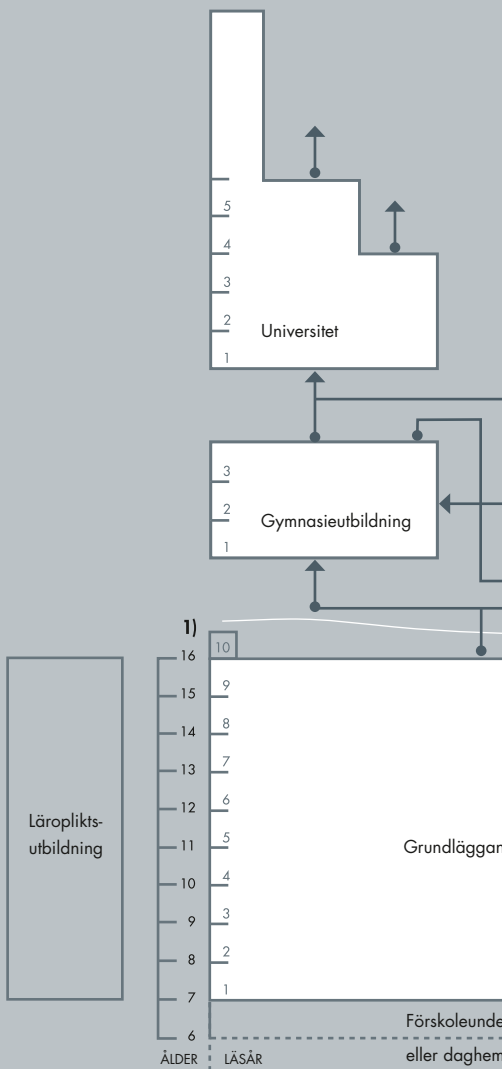
UTBILDNINGEN I FINLAND

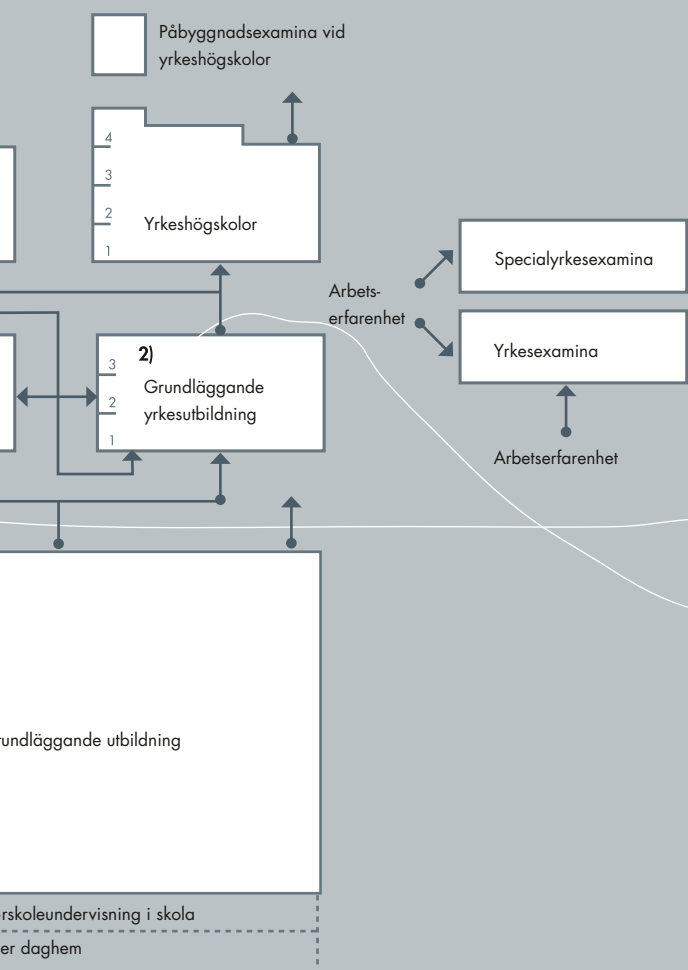

UTBILDNINGSSTYRELSEN

Utbildningen i Finland

1) En frivillig tionde årskurs ger eleverna möjlighet att höja sina vitsord och eventuellt göra sina yrkesplaner klara för sig.

2) Grundläggande yrkesutbildning ordnas i yrkesläroanstalter (omfattar minst sex månader inläring i arbetet) och i form av läroavtalsutbildning. Vuxna kan också avlägga yrkesinriktade examina genom fristående yrkesprov.

JÄMLIKHET I UTBILDNINGEN

Ett centralt utbildningspolitiskt mål i Finland är att tillhandahålla alla medborgare lika möjligheter till utbildning oavsett ålder, boendeort, ekonomisk situation, kön eller modersmål. Förskoleundervisningen, den grundläggande utbildningen och utbildningen på andra stadiet är därför i princip avgiftsfria: undervisning, social service och skolmåltider är avgiftsfria på alla stadier liksom läromedel och böcker inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Inom den grundläggande utbildningen bekostar utbildningsanordnaren resor till och från skolan.

Studiehandledning stöder eleverna

Studiehandledningen är viktig när man strävar efter jämlikhet i utbildningen. Under de första sex åren inom den grundläggande utbildningen integreras studiehandledningen i den allmänna undervisningen, men i de högre årskurserna inom den grundläggande utbildningen och i utbildningen på andra stadiet innehåller läroplanen särskilda lektioner i studiehandledning. Målet är att stödja, hjälpa och vägleda eleverna så att de klarar sig så bra som möjligt i studierna och kan fatta riktiga och lämpliga beslut om sin utbildning och sitt yrkesval.

Läroplikten börjar när barnet fyller sju år

Läroplikten börjar det år när barnet fyller sju år. Efter den grundläggande nioåriga utbildningen kan eleverna fortsätta i gymnasiet eller med yrkesstudier på andra stadiet och därefter i yrkeshögskola eller universitet.

Språkliga minoriteter

Finland har två officiella språk, finska och svenska. Över sex procent av eleverna inom den grundläggande utbildningen och utbildningen på andra stadiet går i en skola där undervisningsspråket är svenska. Båda språkgrupperna har egna läroanstalter, också på högre utbildningsstadier. Dessutom finns det läroanstalter där all undervisning eller åtminstone en del av den ges på ett främmande språk (vanligen engelska). Inom samernas hembygdsområde i Lappland ordnar kommunerna utbildning på samiska. Utbildning ombesörjs även för romer och andra minoriteter samt för dem som använder teckenspråk.

FÖRVALTNING OCH FINANSIERING

Den lokala förvaltningen spelar en nyckelroll

Undervisningsministeriet ansvarar för utbildningen. Utbildningsstyrelsen samarbetar med undervisningsministeriet när det gäller att utforma utbildningsmålen, innehållet i och metoderna för grundskoleutbildningen, utbildningen på andra stadiet och vuxenutbildningen. Vid länsstyrelserna i de sex länen finns dessutom en bildningsavdelning, som handhar utbildningsfrågor. Den lokala förvaltningen stöder sig på kommunerna, som har en framträdande roll som utbildningsanordnare.

Största delen av utbildningen är offentligt finansierad

De flesta läroanstalter som erbjuder grundläggande utbildning och utbildning på andra stadiet drivs av kommuner eller samkommuner. År 2004 var 98 procent av den grundläggande utbildningen offentlig finansierad, och likaså 92 procent av gymnasieutbildningen och 52 procent av yrkesutbildningen. Privata läroanstalter står under offentlig tillsyn: de följer de riksomfattande grunder för läroplanen och de examensgrunder som fastställts av Utbildningsstyrelsen. De tilldelas också offentlig finansiering på samma nivå som de offentligt finansierade skolorna. Ansvaret för utbildningsfinansieringen bärs av staten och de lokala myndigheterna (kommunerna). När det gäller finansieringen av grundskoleutbildningen och utbildningen på andra stadiet täcker statsandelarna i genomsnitt 57 procent av kostnaderna medan kommunernas bidrag når upp till i genomsnitt 43 procent.

Autonomi inom utbildningen

Kommunerna bestämmer graden av autonomi för skolorna. Skolorna har rätt att tillhandahålla utbildningstjänster enligt egna administrativa arrangemang, förutsatt att de grundläggande, lagstadgade uppgifterna sköts.

Yrkeshögskolorna är vanligen kommunala eller privata. Alla universitet drivs av staten och de har vidsträckt autonomi.

Utvärdering i stället för inspektion

Det finns inte något separat inspektionsorgan, och de statliga myndigheternas inspektionsbesök i skolorna har avskaffats. Utbildningsanordnarnas verksamhet styrs av de mål som anges i lagstiftningen och de riksomfattande grunderna för läroplanen. Systemet baserar sig på yrkesskickligheten hos lärarna, som strävar efter att nå målen i läroplanen. Vikten av självutvärdering och extern utvärdering betonas starkt. Sedan april 2003 finns det i anslutning till undervisningsministeriet ett separat råd för utvärdering av utbildningen. Rådet ansvarar för planeringen, samordningen, ledningen och utvecklingen av utvärderingen av den grundläggande utbildningen och utbildningen på andra stadiet. Yrkeshögskolorna och universiteten ansvarar själva för utvärderingen av sin verksamhet och sina resultat. De bistås av Rådet för utvärdering av högskolorna.

FÖRSKOLEUNDERVISNING

Barn i åldern 0–6 år har rätt att få dagvård i daghem eller mindre familjedagvårdsgrupper i privata hem. För vården uttas en skälig avgift som baserar sig på föräldrarnas inkomster. Sedan 2001 har alla sexåringar haft rätt att få avgiftsfri förskoleundervisning. Kommunerna får bestämma om de skall ordna förskoleundervisning i skolor, i daghem eller inom familjedagvård som avses i lagen om barndagvård eller på något annat lämpligt ställe. År 2004 deltog 98 procent av sexåringarna i förskoleundervisning.

GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING

I lagen om grundläggande utbildning indelas grundskolan inte längre i ett låg- och ett högstadium. I lagen sägs bara att den grundläggande utbildningens lärokurs omfattar nio år och att under de första sex åren ges undervisningen vanligen av klasslärare och under de tre sista åren av ämneslärare.

Barn skall inleda läropliktsutbildningen det år de fyller sju år. Ungefär en procent börjar skolan ett år tidigare. Det krävs då ett intyg över att barnet är moget att börja i skolan. Den grundläggande utbildningen är avgiftsfri. Kommunerna anvisar varje elev en skolplats nära den plats där eleverna bor, men det står föräldrarna fritt att med vissa restriktioner välja grundskola.

Skolåret lika överallt

Läsåret består av 190 dagar från mitten av augusti till början av juni. Skolorna är öppna fem dagar i veckan och det minsta antalet lektioner per vecka varierar från 19 till 30 beroende på stadiet och antalet frivilliga ämnen. På det lokala planet får man dessutom bestämma om extra lediga dagar.

De riksomfattande läroplansgrunderna lämnar utrymme för lokala variationer

Det finns inte några bestämmelser om storleken på klasserna. Undervisningsgrupperna består vanligen av elever i samma ålder, men om det är ändamålsenligt kan elever i olika åldrar undervisas samtidigt, i synnerhet i små skolor. De riksomfattande grunderna för läroplanen utfärdas av Utbildningsstyrelsen och innehåller mål, centralt innehåll och bedömningskriterier. Inom denna ram utarbetar skolorna och kommunerna egna läroplaner som tar hänsyn till lokala förhållanden. Lärarna väljer sina undervisningsmetoder och har fria händer att välja läromedel.

Bedömning – en fortgående ingrediens i det dagliga livet i skolan

Lärarna bedömer elevernas framsteg och kunskaper utifrån de mål som skrivits in i läroplanen. Bedömningen är en fortgående ingrediens i det dagliga livet i skolan, och en skriftlig rapport ges om varje elev åtminstone en gång under läsåret. Dessutom kan en mellanrapport ges åtminstone en gång under läsåret. Framstegen bedöms både kontinuerligt och genom prov som lärarna sammanställer. Ett slutbetyg utfärdas när eleverna har genomgått den nioåriga grundskolan. De som genomgått den frivilliga tionde årskursen får ett extra betyg.

.....

UTBILDNING PÅ ANDRA STADIET

De flesta studerande fortsätter att studera

Studerande som har slutfört läropliktsutbildningen är behöriga för gymnasieutbildning och yrkesutbildning på andra stadiet. Antagningen av studerande till gymnasiet baserar sig huvudsakligen på tidigare studieprestationer. Vid yrkesläroanstalter ingår i urvalskriterierna också arbetserfarenhet och andra jämförbara faktorer samt eventuellt också inträdesprov och lämplighetstest. Undervisningen är avgiftsfri, men studerandena måste eventuellt betala för läromedlen. Väl över 90 procent av varje åldersgrupp inleder gymnasiestudier eller yrkesstudier direkt efter den grundläggande utbildningen. Slutförda studier på andra stadiet, både gymnasiestudier och yrkesstudier, ger behörighet för högskolestudier.

Gymnasieutbildning

Utbildningsstyrelsen fastställer målen för och det centrala innehållet i läroämnena och studiehelheterna inom gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen på andra stadiet. Utgående från de riksomfattande grunderna för läroplanen utarbetar varje utbildningsanordnare en lokal läroplan. Den modulbaserade strukturen gör att studerandena kan kombinera gymnasiestudier och yrkesstudier.

När det gäller gymnasieutbildningen har lärokursen planerats så att den omfattar tre år, men studerandena kan slutföra den på två eller fyra år. Undervisningen är årskurslös. Varje kurs som genomgått bedöms, och när studerandena har genomgått det antal kurser som krävs får de ett avgångsbetyg.

Riksomfattande studentexamen

Gymnasieutbildningen avslutas med en riksomfattande studentexamen, som består av fyra obligatoriska prov: de inhemska språken, ett främmande språk, matematik eller realämnen (humaniora och naturvetenskapliga ämnen). Studerandena får ta in frivilliga prov i sin examen. De som klarat studentexamen och slutfört gymnasiet hela lärokurs får ett särskilt betyg som visar de prov som avlagts och nivån och vitsorden för dem. De som bedriver yrkesstudier på andra stadiet får också avlägga studentexamen.

Yrkesutbildning

Yrkesutbildningen omfattar sju utbildningsområden, 52 yrkesinriktade grundexamina med sammanlagt 112 olika utbildningsprogram. Utbildningen är treårig (120 studieveckor). Varje yrkesinriktad grundexamen består av yrkesinriktade studier omfattande minst 20 studieveckor av inläring i arbetet på en arbetsplats, gemensamma studier, t.ex. språk och allmänna ämnen samt valfria studier. Studierna omfattar studiehandledning och ett slutarbete. Vissa studier är obligatoriska och vissa är valfria.

Studerandenas kunskaper och färdigheter bedöms efter varje studiehelhet. Ett examensbetyg utfärdas när alla studier enligt den individuella studieplanen har slutförts.

Sedan 2006 har en uppvisning av yrkesskicklighet införts i samtliga yrkesinriktade examina. Uppvisningen sker i form av en praktisk arbetssituation som planeras, genomförs och utvärderas av utbildningsarrangören tillsammans med representanter från arbetslivet. I dessa praktiska situationer visar den studerande hur väl utbildningsmålet har uppnåtts.

Yrkesinriktade examina kan avläggas genom skolstudier eller i form av läroavtalsutbildning. Kursvalen och studietakten bestäms av studerandens individuella studieplan.

HÖGRE UTBILDNING

Högre utbildning erbjuds vid universitet eller yrkeshögskolor, som är yrkesinriktade läroanstalter på högskolenivå. Båda sektorerna har sin egen profil; universiteten betonar vetenskaplig forskning och undervisning medan yrkeshögskolorna har ett mera praktiskt betonat grepp.

Universitetsutbildning

Den finländska studentexamen ger allmän behörighet för högre utbildning. Allmän behörighet för universitetsstudier följer dessutom av finländsk yrkeshögskoleexamen, yrkesinriktad examen på högre nivå eller minst treårig yrkesinriktad grundexamen. Universiteten kan också anta sökande som fullgjort sådana studier vid det öppna universitetet som krävs vid det aktuella universitetet eller sådana sökande som universitetet annars anser besitta de kunskaper och färdigheter som behövs i studierna.

För alla områden gäller att tillträdet till studierna är begränsat, 'numerus clausus'. Det finns många fler sökande än antalet platser, och därför tillämpar universiteten olika slags urvalskriterier.

Yrkeshögskoleutbildning

Det allmänna kravet för antagning till yrkeshögskola är gymnasieutbildning eller yrkesutbildning på andra stadiet. Följande sökande är alltså behöriga för yrkeshögskolestudier: de som genomgått gymnasiet och avlagt studentexamen eller de som har en yrkesinriktad grundexamen (eller yrkesutbildning på högre nivå) eller motsvarande internationella eller utländska examina. Antagningen av studerande till yrkeshögskolor baserar sig huvudsakligen på skolframgång och arbetserfarenhet och ofta även på inträdesprov.

Examen på 3–6 år

Enligt examenssystemet vid universiteten kan de studerande avlägga antingen lägre eller högre högskoleexamen. Kandidatexamen (180 studieveckor) kan avläggas på tre år och magisterexamen (120 studieveckor) på två till tre år. Vid universiteten kan man dessutom avlägga vetenskapliga påbyggnadsexamina, licentiat- och doktorsexamen.

Studier för yrkeshögskoleexamen tar tre och ett halvt eller fyra år i anspråk, 210–270 studieveckor, beroende på studieområdet. Därefter utfärdar yrkeshögskolan ett examensbetyg. Sedan den 1 augusti 2002 deltar några yrkeshögskolor i ett försök med studier för påbyggnadsexamen.

VUXENUTBILDNING

Även alla vuxna tillhandahålls all sådan utbildning som ordnas för unga, allt från grundskolestudier till universitetsstudier. Vissa läroanstalter koncentrerar sig enbart på utbildning för vuxna. Vuxenutbildning tillhandahålls också som inläring på arbetsplatserna.

I vuxengymnasierna kan vuxna studera för och delta i samma studentexamen som de unga. Vuxna kan också studera för samma yrkesinriktade grundexamina på andra stadiet som de unga.

Fristående examina

Systemet med fristående examina, fristående yrkesprov, är ett smidigt sätt för vuxna att studera för och avlägga yrkesinriktade grundexamina. Systemet har utformats särskilt för vuxna. Systemet gör det möjligt att påvisa yrkesskicklighet genom fristående yrkesprov oavsett hur kunskaperna och färdigheterna har förvärvats – i arbetet, under studierna eller i samband med fritidsintressen. Studierna baserar sig på personliga studieplaner som görs upp särskilt för varje studerande. Det finns tre nivåer av fristående examina: yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen och specialyrkesexamen. Grunder för examina gällande de fristående examina fastställs av Utbildningsstyrelsen. Ansvar för organisationen och övervakningen av systemet bärs av examenskommissioner på trepartsbasis med företrädare för arbetsgivare, arbetstagare och lärare.

Systemet med fristående examina återspeglar principen om livslångt lärande. Staten stöder också principen om livslångt lärande genom att finansiera läroanstalter som tillhandahåller fri bildning för vuxna. Dessa läroanstalter har stor autonomi samt frihet att bestämma målen, målgrupperna och metoderna för undervisningen.

SPECIALUNDERVISNING

Inom den grundläggande utbildningen skall specialundervisning i första hand ordnas i samband med den övriga undervisningen. Elever som till följd av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, störningar i känslolivet eller av någon annan därmed jämförbar orsak annars inte kan undervisas skall intas eller överföras till specialundervisning. I sådana fall kan specialundervisning också ges i specialklass eller på något annat lämpligt ställe. Undervisningen ges av specialklasslärare. En individuell plan för hur undervisningen skall ordnas skall göras upp för varje elev som intas eller överförs till specialundervisning. Också inom förskoleundervisningen och yrkesutbildningen skall de som behöver särskilt stöd i mån av möjlighet erbjudas detta vid de vanliga läroanstalterna.

VÄLUTBILDADE LÄRARE

Förskoleundervisning

Undervisningspersonalen vid daghemmen består till största delen av barnträdgårdslärare och socialpedagoger. Dessutom finns det barnskötare och andra yrkesutbildade som sköter vårduppgifter och pedagogiska uppgifter.

Grundläggande utbildning och gymnasieutbildning

På de sex första årskurserna inom den grundläggande utbildningen är lärarna vanligen allmänna lärare (klasslärare). På de tre sista årskurserna och på andra stadiet är lärarna däremot specialister i ett ämne (ämneslärare). Klasslärarna har avlagt pedagogie magisterexamen och ämneslärarna har avlagt magisterexamen i undervisningsämnena samt studier i pedagogik.

Yrkesutbildning och högre utbildning

Beroende på läroanstalten och ämnet skall lärare inom yrkesutbildningen och vid yrkeshögskolorna ha antingen 1) lämplig högre högskoleexamen (eller påbyggnadsexamen), 2) lämplig yrkeshögskoleexamen eller 3) högsta möjliga examen inom det egna yrkesområdet, minst treårig arbetserfarenhet inom branschen och slutförda studier i pedagogik. Av lärare vid universiteten krävs vanligen doktorsexamen eller annan påbyggnadsexamen.

KORT OM FINLAND

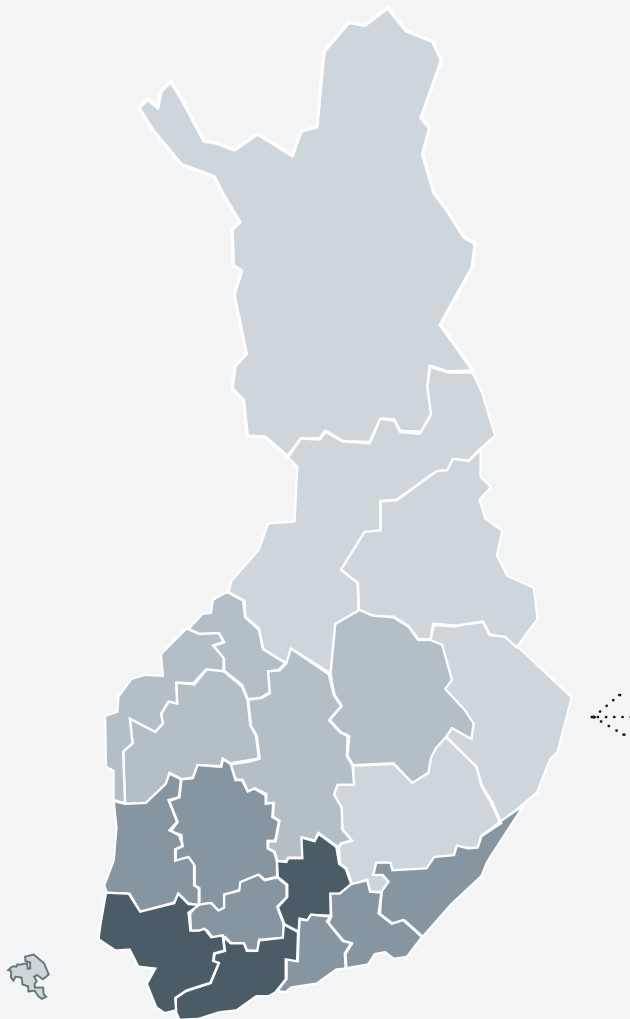
Invånare	5,2 miljoner
Areal	338,000 km ²
Officiella språk	finska (92 %) och svenska (6 %), samiska inom samernas hembygdsområde i Lappland
Religion	lutheraner (85 %), ortodoxa (1 %), utanför trossamfunden (13 %)

Utbildningen i korthet

Den totala utbildningsbudgeten utgjorde 5.8 % av BNP år 2006.

Antalet studerande och läroanstalter (2007):

	STUDERANDE	LÄROANSTALTER
Grundläggande utbildning	570,700	3,263
Gymnasieutbildning	111,600	449
Grundläggande yrkesutbildning	203,200	233
Yrkehögskolor	133,300	30
Universitet	176,300	20

Befolkningstätheten i Finland år 2003
Befolkning per kvadratkilometer land

- 2-13
- 13-23
- 23-37
- 37-208

Utbildningsstyrelsen
PB 380
FIN-00531 Helsingfors, Finland
Telefon +358 9 774 775
Fax +358 9 7747 7865
www.oph.fi
ISBN 978-952-13-4163-2